

Анализа кључних показатеља банкарског сектора Републике Србије

The analysis of the key indicators of the Republic of Serbia banking sector

Дајана Ерцеговац *

Висока пословна школа струковних студија, Нови Сад

Сања Влаовић Беговић **

Висока пословна школа струковних студија, Нови Сад

Слободанка Јовин ***

Висока пословна школа струковних студија, Нови Сад

Сажетак: Циљ истраживања је анализа развоја банкарског сектора Србије, од проблематичног и несолвентног државно-друштвеног банкарског сектора деведесетих, преко процеса консолидације и приватизације банкарског сектора почетком XXI века, до данашњег стабилног и профитабилног банкарског сектора, са већинским страним власништвом банака у Србији. Предмет истраживања је анализа кључних показатеља пословања банкарског сектора Србије: профитабилност, ликвидност, адекватност капитала, левериџ, девизни ризик и ненаплативи кредити од 2010. до јула 2018. године. Такође, аутори коришћењем показатеља ROA и ROE израчунавају учешће у укупној активи, учешће у акцијском капиталу и профитабилност свих банака у Србији, груписаних према власничкој структури, за 2016. и 2017. годину, на основу података у билансима банака објављеним на сајту Народне банке Србије.

Кључне речи: приватизације и аквизиције у банкарству, ROA, ROE, ликвидност, адекватност капитала

Abstract: The objective of the paper is to analyze development of Serbian banking sector, from troubled and insolvent public banking sector in the 1990s, through process of consolidation and privatization in 2000 until today's stable and profitable banking sector with dominant foreign property of banks in Serbia. The subject of this research is analysis of the key indicators of banking sector in Serbia: profitability, liquidity, capital adequacy, leverage, exchange rate risk and default credits from 2010 until July 2018. Also, authors calculate share in total assets, share in total equity and profitability through ROA and ROE indicators for banks in Serbia divided by ownership in 2016 and 2017 on the base of data in the financial reports publicized on the NBS web site.

Keywords: privatization and acquisitions in banking, ROA, ROE, liquidity, capital adequacy

Увод

Банкарски сектор је круцијални сегмент финансијског система сваке модерне економије, у којем ефикасан и добро регулисан банкарски сектор обезбеђује стабилан оквир за функционисање целокупног привредног система и остваривање одрживог економског раста и развоја. Банке концентришу значајна

---

* ✉ dajana_vindzanovic@yahoo.com

** ✉ sanjavbegovic@gmail.com

*** ✉ boba_jovin@yahoo.com

финансијска средства у свом билансном потенцијалу и морају да на најбољи могући начин управљају прикупљеним средствима, којима финансирају привредни и непривредни сектор.

Проблематика којом се баве аутори рада јесте ефикасност и успешност функционисања домицилног банкарског сектора. Циљ истраживања је анализа развоја банкарског сектора Србије, од проблематичног и несолвентног државно-друштвеног банкарског сектора деведесетих, преко процеса консолидације и приватизације банкарског сектора почетком XXI века, до данашњег стабилног и профитабилног банкарског сектора са већинским страним власништвом банака у Србији. Предмет истраживања је анализа кључних показатеља пословања банкарског сектора Србије: профитабилност, ликвидност, адекватност капитала, левериџ, девизни ризик и ненаплативи кредити од 2010. до јула 2018. године. Такође, аутори коришћењем показатеља ROA и ROE израчунавају учешће у укупној активи, учешће у акцијском капиталу и профитабилност свих банака у Србији, груписаних према власничкој структури, за 2016. и 2017. годину, на основу података у билансима банака објављеним на сајту Народне банке Србије.

1. Реструктурирање, приватизације и аквизиције у банкарском сектору Србије

У процесу укупних економских реформи у транзиционом процесу у Србији и осталим земљама ЦИЕ, кључну улогу имала је реформа банкарског сектора, који је у периоду деведесетих година био високоризичан, с акумулираним бројним проблемима као што су: висока задуженост, ненаплативост потраживања, повезаност лица, највећи дужници су истовремено били власници капитала у банкама, проблем недовољне капитализованости, недостатак независности централне банке и слаба регулација и контрола банака, што је допринело значајном неповерењу у финансијски систем наше државе. Спрега банака и комитената и повлашћено кредитирање дужника као власника банке довело је до високе концентрације кредитних пласмана, сварајући огроман пул проблематичних и ненаплативих кредита, који је премашивао вредност капитала банака и изазвао значајне губитке у банкама (Остојић, 2002, стр. 208). Према Фрајсу (Fries) и Тачију (Taci), свеобухватне реформе у реалном и банкарском сектору неопходне су за развој стабилног и тржишно оријентисаног банкарског сектора. Присуство страних банака доводи до значајних позитивних ефеката преливања на експанзију кредитирања, што говори у прилог релаксирању политике отвореног тржишта за улаз страних банака. У развоју банкарског сектора кључно питање је реструктурирање и приватизација државних банака (Fries & Taci, 2002, стр. 21). Процес реструктурирања и консолидације банкарског сектора Србије био је дуготрајан, уз велике трошкове санације и ликвидације проблематичних банака. Са увођењем јаче контроле Народне банке Србије и финансијске дисциплине, банке усвајају концепт пословања заснован на

тржишном приступу, начелима сигурности, ликвидности и профитабилности, а кредити се одобравају на основу темељне анализе и бонитета клијента.

Према подацима НБЈ, у 1998. години, на територији Србије седиште је имало 99 банака. НБЈ је у периоду 1996-1998. одузела дозволу за рад 20 банака, због проблема неликвидности и лоших кредита одобрених квазивласницима, а дошло је и до припајања малих банака у систем Београдске банке, па се број банака у 1999. години свео на 80. Међутим, власничка структура је и даље била неповољна, јер су акционари банака била углавном друштвена предузећа. Из тих разлога Народна банка Југославије је 2001. године покренула озбиљан процес реструктурирања, консолидације и гашења несолвентних банака, уз приватизацију банака ради стварања отвореног, ефикасног и развијеног банкарског сектора. Ревизорске куће „Ernst&Young“ и KPMG су у својим извештајима са стањем на дан 31. 12. 1999. идентификовале четири групе банака од укупно 74 банке, са укупном активом од 18.254 милиона марака, укупним бројем запослених од 23.870 и негативним капиталом од -8.329 милиона марака:

- 1) А – здраве банке: 9 банака, са 1.207 милиона ДЕМ укупне активе и 1.348 запослених;
- 2) В – солвентне банке са недовољним капиталом: 36 банака, са 967 милиона ДЕМ и 2.214 запослених;
- 3) С – несолвентне банке од важности за банкарски систем: 6 банака, са 12.613 милиона ДЕМ укупне активе и 13.560 запослених;
- 4) D – несолвентне банке без важности за банкарски систем: 22 банке, са 3.575 милиона ДЕМ укупне активе и 6.748 запослених (Остојић, 2002, стр. 219).

Ради консолидације и санације банкарског сектора, предузете су следеће мере (Хаџић, 2013, стр. 59):

- 1) селекција банака према капиталном цензусу од 5 милиона долара новчаног дела капитала, који је испуњавало 20 банака;
- 2) принудно спајање банака које нису успеле да испуне цензус – 19 банака;
- 3) санација и ликвидација великих несолвентних банака – покренут је поступак стечаја и ликвидације четири највеће домаће банке, а шест банака је ушло у поступак санације, јер су оцењене као несолвентне али важне за финансијски систем;
- 4) улазак страних банака добијањем лиценце за *greenfield* инвестиције, што утиче на јачање конкуренције у банкарском сектору, уз приступ међународном тржишту капитала - током 2001. године пет иностраних банака је добило лиценцу за пословање од стране НБЈ (*Raiffeisen Bank* из Аустрије, *Micro Finance Bank* из Немачке [*ProCredit Bank*], *HVB Bank Austria*, *National Bank of Greece* и *Alpha Bank* из Грчке);

- 5) јачање контролне функције Народне банке, примена међународних стандарда и враћање поверења у банкарски систем Србије (осигурањем појединачних депозита до 50.000 евра у Агенцији за осигурање депозита);
- 6) решавање питања старе девизне штедње емитовањем обвезница старе девизне штедње са доспећем до 2016. године;
- 7) прелазак платног промета у банке почетком 2003, гашењем СДК;
- 8) увођење међународних рачуноводствених стандарда IFRS, 2004. године.

Према подацима Агенције за осигурање депозита и НБС, спроведен је и поступак приватизације банака уз трансформацију ино-дугова и обавеза по основу старе девизне штедње у акције у власништву државе, те је на овај начин држава постала власник 13 домаћих банака. Државне банке су пренеле акције на Агенцију за осигурање депозита, која их је даље понудила спољним инвеститорима и на тај начин су извршени приватизација банака и чишћење биланса банака од лоших пласмана. Међутим, у први мах иностране банке нису биле заинтересоване за куповину и припајање домаћих банака, те је Народна банка крајем 2001. године објавила да више неће издавати лиценце иностраним банкама за почетак пословања, већ ће на домаће тржиште бити искључиво могућ улаз преузимањем контролног пакета акција домаћих банака. Све до 2005. године власничка структура домаћих банака се није озбиљније променила, а током 2005. године дошло је до 11 преузимања домаћих банка од стране иностраних банака куповином већинског удела капитала, где су грчке банке постале власници три домаће банке (*Piraeus Bank* је преузела *Атлас банку*; *Alpha Bank* је након самосталног уласка преузела *Јубанку*; *EFG Eurobank* је преузела *Националну штедионицу*), аустријске банке су преузеле две банке (*Erste Bank* је преузела *Новосадску банку*; *HVB Bank Austria* је преузела *Ексим банку*), а италијанске банке су преузеле по две банке. *Banca Intesa* је извршила највећу страну инвестицију у банкарству преузимањем *Делта банке* за 508 милиона евра, а касније је купила и *Панонску банку*, што јој омогућује лидерску позицију на тржишту. *Findomestic* банка је преузела *Нову банку Београд*; *Credit Agricole* из Француске је извршила докапитализацију 71% капитала *Меридиан банке*. Три домаће банке мале и средње величине (*Нишка банка*, *Кулска банка* и *Zepter банка*) извршиле су спајање, након којег је извршена приватизација од стране мађарске *ОТР банке*, у износу од 166 милиона евра. *Нова Љубљанска банка* из Словеније преузела је *Континентал банку*, а *Laikhi Bank* с Кипра преузела је *Центробанку*. Крајем 2005. године Агенција за осигурање депозита је преко тендера за преузимање окончала приватизацију *Војвођанске* и *Панонске банке*, а *Credu* банка је преузета процесом докапитализације од стране *Нове Мариборске банке* из Словеније. *Војвођанску банку* је купила *National Bank of Greece*, у септембру 2006. године. *Панонску банку* је купила *SanPaolo IMIz* из Италије, у јулу 2006. године. *Комерцијална банка* и *Чачанска банка* су докапитализоване од стране EBRD. Мале банке које су као имале акционаре друштвена предузећа,

приватизоване су с приватизацијом предузећа у чијем су биле власништву (Хацић, 2013, стр. 60 и 61).

До значајнијег раста удела страних банака на тржишту долази у периоду 2004–2006, када се завршава највећи део приватизације банака. То је уједно и период кредитне експанзије и привредног раста чији су носиоци управо стране банке. Осим тога, према извештајима НБС, мере из области контроле банака и поштравање критеријума за класификацију билансне и ванбилансне активе, али и повећање коефицијента адекватности капитала са 8% на 12% у 2006. години, условило је докапитализацију банака и допринело даљем расту улагања. Спајања банака на глобалном нивоу одразила су се и на тржиште Србије. Међу њима су најзначајнија спајање *Unicredit са HVB банком*, *Banca Intesa са SanPaolo банком*, те преузимање *Volksbanke* од стране руске *Сбербанке*. Непосредно пред избијање светске економске кризе, завршена је прва фаза транзиције банкарског система Србије и створена солидна основа за изградњу стабилног банкарског и финансијског система. Као резултати транзиције банкарског сектора Србије могу се истаћи: смањен број банака на тржишту, поновно успостављање поверења у банкарски систем, смањење моралног хазарда, јачање штедно-депозитне функције, обнављање кредитне функције на рационалним основама и успостављање ефикасног пословања банака, уз јачање пруденцијалне контроле Народне банке и поштовање банкарских стандарда и прописане регулативе. Улазак страних банака допринео је успостављању финансијске дисциплине и прилагођавању тржишном начину пословања.

Светска финансијска криза разоткрила је мане регулаторног оквира и система управљања ризицима, као и опасност од неконтролисане експанзије кредитирања и употребе нетранспарених и комплексних финансијских иновација. Одговор на разорне последице светске финансијске кризе јесу промене у механизму регулације и супервизије адекватности капитала и ликвидности – *Bazel III*, како би се смањила изложеност ризику и обезбедио финансијски систем отпоран на потресе (Ерцеговац, Влаовић Беговић и Јовин, 2012, стр. 11). Криза еврозоне условила је, између осталог, и смањено улагање у Србију. Подршка акционара била је присутна у потребним докапитализацијама банака ради очувања прописаног показатеља адекватности капитала. С друге стране, отворен је простор за улазак банака с других тржишта, која су мање погођена кризом. Од 2008. године на тржишту је присутна и *Московска банка*, коју је преузела *VTB банка* (НБС). Услед последица светске економске кризе, банкарски сектор Србије је остваривао успорен раст и нижи ниво профитабилности и ликвидности, уз повећање проблематичних ненаплативих кредита, али с опоравком светске и домаће привреде, домаћи банкарски сектор поново бележи раст индикатора профитабилности. Такође, добра

капитализованост банкарског сектора и висока адекватност капитала били су стожер стабилности финансијског система и бржег опоравка домаће привреде.

У складу с договором са Европском централном банком, *КВС банка* се повлачи са српског тржишта, али се први пут појављује телекомуникациона компанија *Теленор*, која од 2014. оснива нову банку, с циљем пружања софистицираних дигиталних услуга својим клијентима. У периоду од 2012. до 2014. године, Народна банка Србије је одузела дозволу за рад следеће четири банке: *Новој Агробанци*, *Развојној банци Војводине*, *Привредној банци* и *Универзал банци*. *Mirabank* из Уједињених Арапских Емирата ушла је на банкарско тржиште Србије 2014. године, добијањем дозволе за рад од НБС. У периоду 2015-2018. године, такође је присутан наставак тренда аквизиција и преузимања банака уз промене пословног имена банке, а интересантно је и да је дошло до неких преузимања од стране домаћих приватних банака, које су купиле стране банке. У марту 2015. године *Чачанска банка* је продала 76,74% акционарског капитала (у власништву Србије, EBRD, IFC и *Београдске банке* у стечају) *Halk банци* из Турске. Инвестициони фонд *Advent International* и EBRD преузели су 2015. године *Нуро Group Alpe Adria* банку, која је била у власништву државе Аустрије, а која сада послује као *Addiko банка*. У 2016. години, *Marfin* банку у Србији купила је чешка *Exprobank*, која је у приватном власништву. *Bank of China* је започела пословање у Србији крајем 2016. године, издавањем дозволе за рад од стране НБС. *АИК банка* је крајем 2017. године преузела грчку *Alpha* банку (*Јубанку*). *Директна банка* Крагујевац купила је 100% акција *Findomestic* банке у јулу 2017. године. *Војвођанску* банку је купила *ОТР банка*, 2017. године. Народна банка Србије је у априлу 2018. године одузела дозволу за рад *Југобанци* из Косовске Митровице (НБС). У будућем периоду можемо очекивати наставак тренда аквизиција и спајања банака ради даљег укрупњавања капитала, приватизације преосталих банака с државним власништвом, консолидацију банака које послују с губицима и стварања банкарских групација спајањем банака и других компанија из финансијског сектора ради ефикаснијег и профитабилнијег пословања на финансијском тржишту Србије.

2. Анализа кључних показатеља банкарског сектора Републике Србије

Према подацима Народне банке Србије, можемо уочити да је присутан тренд драматичног смањења броја банака које послују на тржишту Србије, који није забележен ни у једној од транзиционих земаља. У 1998. години 99 банака имало је седиште у Србији, 2000. године је пословало 86 банака, док се 2001. године број банака драстично смањује на 49. Након санације, ликвидације и приватизације банака у 2005, на тржишту послује 40 банака, након пет година, број банака се још смањује, спајањем и припајањем слабијих банка ради даљег укрупњавања банака и повећања тржишног учешћа, па 2010. године на тржишту

послују 33 банке, 2015. године послује 30 банака, 2016. године послује 31 банка, док у јулу 2018. године 28 банака има дозволу за рад на тржишту Србије.

Према извештају НБС, *Макроекономска кретања у Србији*, аутори анализирају кретање најзначајнијих показатеља у банкарском сектору Србије, који су представљени у Табели 1. Можемо уочити да је број запослених лица у банкарском сектору константно смањиван у посматраном периоду, са 29.887 – 2010, на 23.055 – 2017, а на крају јула 2018. године запослено је 92 лица више у односу на претходну годину. Број филијала такође има тренд константног опадања, са 2.487 – 2010, на 1.612 – јула 2018. године, што је у складу с рационализацијом банкарског пословања и дигитализацијом услуга. Степен тржишне концентрације, мерен индексом ННІ (Херфиндал–Хиршманов индекс), остварује тренд раста са 629 – 2010, на 810 – јула 2018. године, али је још увек испод референтне вредности од 1.000 и указује да није присутна јака тржишна концентрација. Учешће страних банака остварује стабилан удео изнад 70%, 2010. – 73,5%, а на крају јула 2018. године – 76,4%. Укупна актива банкарског сектора Србије остварује значајан раст, са 24 милијарде евра – 2010, на скоро 30 милијарди евра – јула 2018. године. Укупан капитал банкарског сектора Србије карактеришу благе осцилације током посматраног периода, али од 2014. остварује константан раст са 5.074 милиона евра – 2014, на 5.699 милиона евра – јула 2018.

Табела 1: Преглед кретања најзначајнијих индикатора у банкарском сектору Србије 2010. - јул 2018. године

Банкарски сектор у Србији	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	јул 2018
Број банака	33	33	32	30	29	30	31	29	28
Број запослених	29.887	29.228	28.394	26.380	25.106	24.257	23.847	23.055	23.147
Број филијала	2.487	2.383	2.243	1.989	1.787	1.730	1.719	1.627	1.612
ННІ банкарска актива	629	664	678	741	794	796	813	813	810
Учешће страних банака %	73,5	74,1	75,2	74,3	74,5	76,1	76,7	76,9	76,4
Актива (млн. ЕУР)	24.015	25.211	25.322	24.827	24.545	25.059	26.253	27.993	29.857
Капитал (млн. ЕУР)	4.720	5.104	5.198	5.186	5.074	5.090	5.122	5.631	5.699
Кредити (млн. ЕУР)	15.324	17.204	17.273	16.140	16.170	16.175	16.442	17.565	18.281
НПЛ кредити (млн. ЕУР)	2.592	3.275	3.217	3.448	3.483	3.491	2.800	1.730	1.229
Показ. НПЛ кредита %	16,9	19	18,6	21,4	21,5	21,6	17	9,8	6,7
Депозити (млн. ЕУР)	14.263	14.584	14.936	15.067	15.637	16.523	18.242	19.926	20.975
Профит пре опорез. (млн ЕУР)	241	12	102.5	-18	29	80	172	579.8	377.4

Адекватност капитала %	19,9	19,1	19,9	20,9	20	20,9	21,8	22,6	22,9
Адекватност осн. акц. кап. %	-	-	-	-	-	-	-	21,5	22
Показ. леверица %	-	-	-	-	-	-	-	10,1	12,5
Рацио ликвидности	1	2,2	2,1	2,4	2,2	2,1	2,1	2	2,1
Показ. покрића ликв. активом %	-	-	-	-	-	-	-	239,5	216,8
Показ. девизног ризика %	3,9	6,2	5,5	4,4	3,9	4,4	2,7	2,9	2,8
ROA %	1,1	0,0	0,4	-0,1	0,1	0,3	0,7	2,1	2,2
ROE %	5,4	0,2	2	-0,4	0,6	1,6	3,4	10,6	11,4
Нето каматна маржа %	4,6	4,6	4,3	4,2	4,3	4,3	3,9	3,7	3,7

Извор: Народна банка Србије (НПП – ненаплативи кредити)

Након периода смањеног кредитирања 2010. и 2014-2015. године, долази до раста пласираних кредита у 2016, 2017. и јулу 2018. године, када је регистровано чак 18.281 милион евра пласираних кредита. Бруто ненаплативи кредити остварују значајно смањење услед отписа дуговања и повећања наплате од трећих лица. Ненаплативи кредити 2010. износили су око 2,6 милијарди евра, 2017. - 1,7 милијарди евра, а на крају јула 2018. - 1,2 милијарде евра. Укупни депозити имају тренд константног раста са 14 милијарди евра – 2010, на 15,6 милијарди 2014, скоро 20 милијарди – 2017. и скоро 21 милијарду на крају јула 2018. године. Профит пре опорезивања је био негативан 2013, у износу од 18 милиона евра, а у свим осталим годинама посматраног периода остварен је позитиван финансијски резултат банкарског сектора, уз најнижу вредност забележену у 2011, са само 12 милиона евра добитка у целокупном банкарском сектору, али од 2015. банкарски сектор бележи веће вредности укупног профита пре опорезивања, с највећом вредношћу забележеном у 2017, од 579,8 милиона евра, а на крају јула 2018. остварено је 377,4 милиона евра профита.

Адекватност капитала је доста изнад прописаног минимума у посматраном периоду, с просечном вредношћу показатеља око 20%, док у 2017. износи чак 22,9%. Према новим стандардима адекватности капитала (*Bazel III*), сагледавају се и уже дефиниције капитала, као што су основни капитал и основни акцијски капитал, у односу на одређене регулаторне минимуме. Банкарски сектор Србије забележио је показатељ адекватности основног акцијског капитала од 21,5% у 2017, што је знатно изнад прописаног минимума. који износи 4,5%. Показатељ леверица се прати од 2017. и испод је референтне вредности, с благим порастом на крају јула 2018. у односу на 2017, са 10,1% на 12,5% на крају јула 2018. Рацио ликвидности се креће око 2% што је дупло више од прописаног минимума у посматраном периоду, сем 2010. године, када је износио само 1%. Показатељ покрића ликвидном активом се прати од 2017. године и значајно је изнад

прописаног минимума од 100%, у 2017. је износио 239,5%, а на крају јула 2018. је нешто нижи и износи 216,8%.

Показатељ девизног ризика је доста нижи од прописаног максимума од 20% и креће се око 3-6%. Показатељ профитабилности приноса на активу РОА био је на доста ниском нивоу у периоду 2011-2015, а 2013. је био и негативан, -0,1%, али од 2016. банкарски сектор у просеку бележи боље резултате, који се манифестују у вишем показатељу приноса на активу од 2,1% - 2017 и 2,2% на крају јула 2018. Принос на капитал такође бележи доста ниске вредности у периоду 2011-2015, а 2013. је такође забележена негативна вредност РОЕ од -0,4%. У 2017. је забележена одлична профитабилност и просечна вредност показатеља РОЕ од 10,6%, а 11,4% на крају јула 2018. Нето каматна маржа има тренд благог смањења и креће у просеку око 4%, с најнижом вредношћу од 3,7% у 2017. и на крају јула 2018. године.

2.1. Анализа учешћа и профитабилности банака у Србији

На основу података преузетих из биланса стања и биланса успеха свих пословних банака са дозволом за рад у 2017. години са сајта НБС, у Табели 2 је представљен приказ учешћа поједине банке у укупној активи, акцијском капиталу и оствареном финансијском резултату, с кретањем броја запослених, а груписаних према власничкој структури банака. На тржишту Србије у 2017. години пословале су следеће банке са страним капиталом (21 банка): *Banca Intesa, Unicredit, Raiffeisen, Societe Generale, Eurobank, Erste, Војвођанска, Sberbank, Addiko, Procredit, Credit Agricole, Piraeus, OTP, NLB, Halk, Exprobank, Opportunity, VTB, Telenor, Bank of China, Mirabank* и осам банака с државним и мештовитим приватним капиталом: *Комерцијална, АИК, Поштанска штедионица, Директна банка, Српска банка, ЈУБМЕС, Југобанка и МТС банка.*

Табела 2: Преглед учешћа банака у укупној активи, акцијском капиталу и оствареном финансијском резултату и показатељи профитабилности банкарског сектора Србије у 2016. и 2017. години

Банке са страним капиталом	Укупна актива			Ук. бр. зап. 2017	Акцијски капитал			Нето добитак/губитак			ROA		ROE	
	2017 у 000 RSD	2016 у 000 RSD	учешће 2017 %		2017 у 000 RSD	2016 у 000 RSD	учешће 2017 %	2017 у 000 RSD	2016 у 000 RSD	учешће 2017 %	2016	2017	2016	2017
	<i>Banca Intesa</i>	564,859,578	551,415,772		17.1	3,014	41,759,627	41,759,627	10.3	11,847,694	9,924,343	18.6	1.8	2.1
<i>Unicredit Bank</i>	362,748,532	332,232,134	9.9	1,204	24,169,776	24,169,776	6.0	6,633,319	6,226,600	10.4	1.9	1.8	25.8	27.4
<i>Raiffeisen Bank</i>	264,621,343	254,024,727	8.1	1,564	27,466,158	27,466,158	6.8	6,626,785	5,411,291	10.4	2.1	2.5	19.7	24.1
<i>Societe Generale</i>	287,987,802	235,782,902	7.6	1,339	23,724,274	23,724,274	5.9	6,030,737	3,684,585	9.5	1.6	2.1	15.5	25.4
<i>Eurobank (Eurobank EFG)</i>	158,441,193	150,632,691	4.7	1,453	31,481,926	31,481,926	7.8	2,230,094	2,061,325	3.5	1.4	1.4	6.5	7.1
<i>Erste Bank</i>	161,921,004	142,916,481	4.5	1,025	10,164,475	10,164,475	2.5	2,632,240	2,064,920	4.1	1.4	1.6	20.3	25.9
<i>Војвођанска банка</i>	122,727,793	125,897,999	3.9	1,472	16,337,550	16,337,550	4.0	-2,107,478	301,037	-3.3	0.2	-1.7	1.8	-12.9
<i>Sberbank (Volksbank)</i>	116,032,677	108,158,315	3.1	674	14,820,961	14,820,961	3.7	802,911	436,169	1.3	0.4	0.7	2.9	5.4
<i>Addiko Bank (Hypo-Alpe-Adria)</i>	94,115,810	97,354,708	2.9	634	20,545,294	21,823,802	5.1	1,218,248	-1,278,508	1.9	-1.3	1.3	-5.9	5.9
<i>ProCredit Bank</i>	96,682,034	89,334,020	2.8	534	6,439,757	6,439,757	1.6	1,189,346	1,606,210	1.9	1.8	1.2	24.9	18.5
<i>Credit Agricole</i>	86,933,902	77,530,848	2.5	920	8,420,500	8,420,500	2.1	345,102	200,945	0.5	0.3	0.4	2.4	4.1
<i>Piraeus Bank</i>	51,062,873	52,243,239	1.6	441	17,570,230	17,570,230	4.3	439,326	25,910	0.7	0.0	0.9	0.1	2.5
<i>OTP</i>	73,255,431	47,856,457	1.5	659	34,172,913	19,266,476	8.4	-458,856	205,302	-0.7	0.4	-0.6	1.1	-1.3
<i>NLB</i>	44,121,316	34,237,829	1.2	406	6,237,472	5,009,472	1.5	442,574	260,862	0.7	0.8	1.0	5.2	7.1
<i>Налкбанк (Чачанска банка)</i>	41,449,177	34,983,811	1.1	422	4,248,483	4,248,483	1.1	194,631	136,080	0.3	0.4	0.5	3.2	4.6
<i>Еуробанк (Marifin Bank)</i>	14,999,131	19,696,404	0.5	282	8,349,095	8,426,043	2.1	1,807,884	-957,175	2.8	-4.9	12.1	-11.4	21.1
<i>Opportunity</i>	14,123,297	13,005,091	0.4	333	1,857,798	1,857,798	0.5	353,086	335,399	0.6	2.6	2.5	18.1	19.0
<i>VTB Bank (Московска банка)</i>	10,671,360	11,677,837	0.4	66	3,672,407	3,672,407	0.9	-173,756	-810,051	-0.3	-6.9	-1.6	-22.1	-4.7
<i>Телепоп банка (КВС банка)</i>	14,925,253	11,119,778	0.4	188	6,198,849	5,041,605	1.5	-1,090,752	-1,317,786	-1.7	-1.9	-7.3	-26.1	-17.6
<i>Bank of China</i>	1,863,780	0.0	0.1	-	1,843,887	0	0.5	-2,644	0	0.0	0.0	-0.1	0.0	-0.1
<i>MIRABANK</i>	6,022,727	7,697,886	0.2	42	3,631,200	3,631,200	0.9	-485,373	-443,314	-0.8	-5.8	-8.1	-12.2	-13.4
Укупно банке са страним кап.	2,389,566,053	2,397,800,959	74.5	16,672	313,312,632	295,332,520	77.4	38,475,118	28,074,144	60.5	-0.6	0.6	4.5	10.6
Банке са домаћим државним и приватним капиталом	Укупна актива			Ук. бр. зап. 2017	Акцијски капитал			Нето добитак/губитак			ROA		ROE	
	2017 у 000 RSD	2016 у 000 RSD	учешће 2017 %		2017 у 000 RSD	2016 у 000 RSD	учешће 2017 %	2017 у 000 RSD	2016 у 000 RSD	учешће 2017 %	2016	2017	2016	2017
	<i>Комерцијална банка</i>	369,183,538	400,017,469		11.9	2,823	40,034,550	40,034,550	9.9	8,117,368	-8,063,183	12.8	-2.0	2.2
<i>АИК банка</i>	209,359,749	183,736,050	5.8	607	27,195,730	27,195,730	6.7	12,080,194	4,338,494	19.0	2.4	5.8	16.0	44.4
<i>Поштанска штедионица</i>	140,488,253	133,096,427	4.1	1,889	13,218,890	13,218,890	3.3	3,879,268	-6,329,473	6.1	-4.8	2.8	-47.9	29.3
<i>Директна банка (КБМ банка)</i>	26,870,287	11,043,958	0.4	206	1,916,752	1,404,760	0.5	1,902,074	-278,646	3.0	-2.5	7.1	-19.8	99.2
<i>Српска банка</i>	14,100,809	11,401,833	0.4	69	2,846,536	2,532,430	0.7	29,216	253,415	0.0	2.2	0.2	10.0	1.0
<i>ЈУБЕС банка</i>	11,706,404	9,328,842	0.3	129	3,100,833	3,100,833	0.8	62,546	63,530	0.1	0.7	0.5	2.0	2.0
<i>Југобанка Југбанка</i>	359,906	1,417,075	0.2	113	796,250	796,250	0.2	-979,546	-101,780	-1.5	-7.2	-27.2	-12.8	-123.0
<i>МТС банка (Дунав банка)</i>	7,756,956	5,815,309	0.0	188	2,124,876	1,819,773	0.5	7,113	-271,347	0.0	-4.7	0.1	-14.9	0.3
Укупно банке са домаћим кап.	779,825,902	755,856,963	23.1	6,024	91,234,417	90,103,216	22.6	25,098,233	-10,388,990	39.5	-2.0	-31.7	-10.9	9.2
УКУПНО	3,369,391,955	3,153,657,922	100	23,798	404,547,049	385,435,736	100	63,573,351	17,685,154	100	0.68	2.08	3.4	10.6

Извор: Аутори, на основу података из биланса стања и биланса успеха свих банака са дозволом за рад у 2017. години, преузетих са сајта Народне банке Србије

Банке са страним капиталом доминирају са 74,5% укупне активе у 2017, где *Banca Intesa* има 17,1% учешћа у укупној активи банкарског сектора и представља банку с највећом вредношћу активе на тржишту Србије, у износу од 564 милијарде динара у 2017. На другом месту се налази највећа домаћа банка са државним капиталом - *Комерцијална банка*, с активом у износу од 369 милијарди динара и 11,9% учешћа у укупној активи у 2017. На трећем месту се налази *Unicredit* банка са 9,9% учешћа, на четвртном месту *Raiffeisen* банка са 8,1% учешћа, а на петом месту се налази *Societe Generale Bank* са 7,6% учешћа у укупној активи у 2017. Према броју запослених у банкарском сектору у 2017, у домаћим банкама са страним капиталом ради 16.672 лица, док у домаћим банкама с државним и мешовитим приватним капиталом ради 6.024 лица. У *Banca Intesa* ради највише запослених лица - 3.014, док се на другом и трећем

месту налази број запослених лица у државним банкама: *Комерцијалној банци* - 2.823 и *Поштанској штедионици* - 1.889 запослених лица у 2017. У *Raiffeisen* банци ради 1.564 лица, у *Војвођанској банци* ради 1.472 лица, а у *Eurobank* раде 1.453 запослена лица. У структури укупног акцијског капитала банкарског сектора у Србији у 2017. доминира учешће банака са страним капиталом од 77,4% и укупним акцијским капиталом у износу од 313 милијарди динара. Уколико рангирамо банке према учешћу у акцијском капиталу банкарског сектора, на првом месту се налази *Banca Intesa* са 10,3% учешћа и 41 милијардом динара акцијског капитала, на другом месту се налази *Комерцијална банка* са 9,9% учешћа и 40 милијарди динара акцијског капитала, на трећем месту се налази *OTP банка* са 8,4% учешћа и 34 милијарди динара акцијског капитала, на четвртном месту је *Eurobank* са 7,8% учешћа, а на петом месту *Raiffeisen* банка, са 6,8% учешћа у акцијском капиталу у 2017. години.

У Табели 2 представљен је остварени финансијски резултат и показатељи профитабилности РОА и РОЕ за 2016. и 2017. годину, према појединим банкама у банкарском сектору Србије. Уколико се посматра структура укупног нето финансијског резултата банкарског сектора Србије у 2017, банке са страним капиталом учествују са 60,5% учешћа и 38 милијарди динара укупног добитка, са растом добитка у односу на 2016, када је укупан добитак банака са страним капиталом износио 28 милијарди динара. Банке с државним и домаћим приватним капиталом учествују са 39,5% и 25 милијарди динара у укупном добитку банкарског сектора у 2017, а банке са домаћим државно-приватним капиталом су значајно поправиле профитабилност у односу на 2016, када је остварен нето губитак од 10 милијарди динара. Ранг банака према учешћу у укупном оствареном нето добитку банкарског сектора у 2017. години је следећи: на првом месту се налази *АИК банка* са 19% учешћа, на другом месту је *Banca Intesa* са 18,6% учешћа, на трећем месту је *Комерцијална банка* са 12,8% учешћа, на четвром месту су *Unicredit* и *Raiffeisen* банка са 10,4% учешћа, а на петом месту је *Societe Generale* банка, са 9,5% учешћа у укупном добитку у 2017. Банке са страним капиталом које су забележиле губитак у 2017. су следеће: *Војвођанска*, *OTP*, *VTB*, *Telenor*, *Bank of China* и *Mirabank*, док је једино *Југобанка* из Косовске Митровице остварила губитак од домаћих државно-приватних банака у 2017. и због континуираних лоших резултата изгубила је дозволу за рад у априлу 2018. Банке са страним капиталом које су забележиле губитак у 2016 су следеће: *Addiko*, *Expobank*, *VTB*, *Telenor* и *Mirabank*, а домаће банке са државним и мешовитим капиталом које су оствариле губитак у 2016. јесу: *Комерцијална банка*, *Поштанска штедионица*, *Директна банка*, *Југобанка* и *МТС банка*.

Уколико анализирамо вредности показатеља профитабилности - принос на активу РОА у 2016. години, можемо уочити да је *Opportunity* банка остварила

највећу вредност ROA од 2,6, на другом месту је *АИК банка* са 2,4, на трећем месту је *Српска банка* са 2,2, на четвртм месту је *Raiffeisen* са 2,1, а на петом месту је *Unicredit*, са 1,9% у 2016. Поред ових банака, задовољавајућу профитабилност према показатељу ROA изнад 1% у 2016. забележиле су и следеће банке: *Banca Intesa* и *Procredit* 1,8, *Societe Generale* 1,6 и *Eurobank* и *Erste* 1,4. Просечна вредност показатеља ROA за цео банкарски сектор у 2016. износи само 0,68% и резултат је негативне и недовољне профитабилности две трећине банака у банкарском сектору Србије у 2016. У 2017. су остварени много бољи резултати показатеља приноса на активу ROA, где страна *Expobank (Marfin)* остварује вредност ROA од чак 12,1%, а домаће банке са државно-мешовитим капиталом *Директна банка* чак 7,1, *АИК* чак 5,8, *Поштанска имедионица* 2,8, *Комерцијална банка* 2,2, док банке са страним капиталом *Raiffeisen* и *Opportunity* остварују вредност ROA од 2,5%. Поред ових банака, задовољавајућу вредност ROA изнад 1% остварују и следеће банке: *Banca Intesa* и *Societe Generale* 2,1, *Unicredit* 1,8, *Erste* 1,6, *Eurobank* 1,4, *Addiko* 1,3 и *Procredit* 1,2. Просечна вредност показатеља ROA за цео банкарски сектор у 2017. износи 2,08%. Негативне вредности ROA забележиле су банке са губитком, где предњачи *Југобанка* из Косовске Митровице, са вредношћу ROA од -272,2%. У 2016. години показатељ приноса на акцијски капитал ROE забележио је просечну вредност од само 3,4%, што је резултат недовољне профитабилности две трећине банка у банкарском сектору. Високе вредности показатеља ROE забележиле су следеће банке у 2016: *Unicredit* 25,8, *Procredit* 24,9, *Banca Intesa* 23,8, *Erste* 20,3, *Raiffeisen* 19,7, *Opportunity* 18,1, *АИК* 16 и *Societe Generale* 15,5%. С друге стране, у 2017. години су остварени много бољи резултати и просечна вредност показатеља ROE износи 10,57%. У 2017. највеће вредности показатеља ROE бележе следеће банке: *Директна банка* чак 99,2% приноса на акцијски капитал, *АИК банка* чак 44,4%, *Поштанска имедионица* чак 29,3%, *Banca Intesa* 28,4, *Unicredit* 27,4, *Erste* 25,9, *Societe Generale* 25,4, *Raiffeisen* 24,1, *Expobank* 21,1, *Комерцијална банка* 20,3, *Opportunity* 19 и *Procredit* 18,5%.

Закључак

Непосредно пред избијање светске економске кризе завршена је прва фаза транзиције банкарског система Србије и створена солидна основа за изградњу стабилног банкарског и финансијског система. Улазак страних банака допринео је успостављању финансијске дисциплине и прилагођавању тржишном начину пословања. У наредном периоду можемо очекивати наставак досадашњег тренда укрупњавања капитала кроз аквизиције и стварање банкарских групација спајањем банка и других компанија из финансијског сектора ради ефикаснијег и профитабилнијег пословања.

У домаћем банкарском сектору присутан је тренд концентрације укупно оствареног добитка и губитка, адекватна капитализованост с вредношћу

показатеља адекватности капитала око 20%, изражена ликвидност са кретањем показатеља ликвидности око 2, с доминантним учешћем иностраних банака у укупној активи, акцијском капиталу и оствареном добитку банкарског сектора. Банкарски сектор Србије је у последњих 5 до 10 година далеко одмакао у погледу усклађености пословања с међународном регулативом, као и у погледу управљања ризицима и успешности пословања. Такође, у току је процес дигиталне трансформације банкарског пословања, а банке са страним капиталом одлучно прате светске трендове увођењем дигиталне понуде банкарских услуга.

Литература

Алихоџић, А. (2015). Међусобна условљеност перформанси банкарског и реалног сектора Републике Србије. *Банкарство*, 2, 46-71.

Димић, М. и Барјактаровић, Л. (2017). Власничка трансформација банкарског сектора у земљама Југоисточне Европе. *Банкарство*, 46(1), 84-103.

Ерцеговац, Д., Влаовић Беговић, С. и Јовин, С. (2012). *Институционална регулатива и пруденциона контрола у функцији превазилажења финансијске кризе*. СМ2012, Суботица: Економски факултет.

Fries, S., & Taci, A. (2002). Banking reform and development in transition economies, EBRD, Working paper No. 71. Преузето 11. септембра, 2018. са сајта <https://www.ebrd.com/downloads/research/economics/workingpapers/wp0071.pdf>.

Хаџић, М. (2013). *Банкарство*. Београд: Универзитет Сингидунум.

Kraft, E. (1999). 10 Years of transition in Central and Eastern Europe: a somewhat opinionated survey. *Economic and Business Review I*, 1-2.

Народна банка Србије (2018). *Макроекономска кретања у Србији*. Преузето 11. септембра, 2018. са сајта: https://www.nbs.rs/internet/latinica/18/18_3/prezentacija_invest.pdf.

Народна банка Србије (2001-2017). *Годишњи извештаји о пословању и резултатима рада*. Преузето 10. октобра, 2018. са сајта: <https://www.nbs.rs>.

Остојић, С. (2002). Модели реструктурирања банкарских система у привредама у транзицији. *Привредна изградња*, 45(3-4), 201-224.

Ристић, Ж. (2006). Приватизациони процеси у банкарству – мотиви и модели. *Рапоеconomicus*, 2, 191-221.

Summary

In domestic banking sector we can point out the trend of frequent acquisitions with purpose of efficient and more profitable business on the financial market. Also, in the

banking sector of Serbia, there is high concentration of realised profits and losses, with significant capital adequacy and good liquidity and dominant share of foreign banks in total assets, equity and realised profits of banking sector. In the past period, banking sector of Serbia has gone far in business adjustments that are in line with international regulation and risk management. Furthermore, our banking sector is in current process of digital transformation where banks with foreign capital also dominate in competitive struggle in area of digital services.